



ICOMOS

International Council on Monuments and Sites
Conseil International des Monuments et des Sites

ICOMOS Lietuva

ICOMOS akredituotas nacionalinis komitetas
Lietuvos Respublikoje

Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkei
Viktorijai Čmilytei-Nielsen

Siunčiama tik elektroniniu pavidalu
2021-04-27 Nr. DE/I-47

Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetui

Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos komitetui

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijai

Lietuvos Respublikos Ministrėi Pirmininkei
Ingridai Šimonytei

Lietuvos Respublikos Kultūros ministrui
Simonui Kairiui

Valstybinei kultūros paveldo komisijai

Nuorašas:

Lietuvos Respublikos Prezidentui Gitanui Nausėdai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ ŽEMĖS NAUDOJIMO SĄLYGŲ ĮSTATYMO NR. XIII-2166 60 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-5324

(PASIŪLYMAI)

Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 60 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-5324 (toliau – Įstatymo projektas) deklaruojamas tikslas įtvirtinti apribojimą nacionalinės reikšmės kultūros paveldo objektų teritorijose statyti statinius, nesusijusius su paveldo objektų eksploatavimu ar tvarkyba. Tikėtasi, kad buvo pasimokyta iš tokių skaudulių, kaip statybos Misionierių ansamblyje arba ketinimas plėtoti statybas Sapiegų rezidencijos, trinitorių vienuolyno ir ligoninės komplekse.

Tačiau 2021 m. vasario 17 d. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarime Nr. 112 „Dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 60 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-5324“ pateikiamuose pasiūlymuose bandoma įtvirtinti visiškai priešingą principą, padarant reikšmingą išlygą „*Statyti naujus statinius, nesusijusius su kultūros paveldo objektų eksponavimu, tvarkymu ar atkūrimu, turėtų būti draudžiama tik tų kultūros paminklų teritorijose, kuriose nėra pastatų arba yra tik Kultūros vertybių registre registruoti pastatai ir jiems eksploatuoti reikalingi pagalbiniai ūkio paskirties pastatai, t. y. statyti naujus statinius, nesusijusius su kultūros paveldo objektų eksponavimu, tvarkymu ar atkūrimu, turėtų būti draudžiama kultūros paminklų teritorijose, kuriose yra išsaugotas jų aplinkos autentiškumas.*“

Daugumoje nacionalinės reikšmės kultūros paveldo objektų (ansamblių, kompleksų) teritorijų bei jų aplinkoje yra kokių nors svetimkūnių – jie atsirado dar sovietmečiu arba dėl kultūros paveldo apsaugos

spragų atkūrus Nepriklausomybę. Todėl minėta išlyga ne tik žlugdys gerąją, pasauliniu mastu įprastą ir Lietuvos paveldotvarkoje taip pat taikomą praktiką, kai, išvalant paveldo objektų aplinką nuo agresyvios vizualinės taršos objektų, yra apsaugomos ir išryškinamos kultūros vertybės (pvz. Kretingos dvaro aplinkoje nugriautas dalkės šį kompleksą sovietinis priestatas; Klaipėdos piliavietės aplinkoje nugriauti sovietiniai gamybiniai pastatai ir pan.), bet ir sudarys sąlygas toliau žaloti vertingų kultūros paveldo objektų, ansamblių, kompleksų, vietovių vertes (pvz. erdvinę struktūrą, artimą aplinką ir pan.), įskaitant ir pasaulio paveldo vietas.

Tuo būtų įteisintos ir net išplėtos žalojimo galimybės, nes, pavyzdžiui, būtų leista destruktivius sovietmečio svetimkūnius nežabotai rekonstruoti į didesnius statinius. Minėta išlyga naudinga tik nesažiningiems nekilnojamojo turto vystytojams, veikiantiems kultūros paveldo objektų, ansamblių, kompleksų aplinkoje ir jų sąskaita. Vertinant kompleksiskai, tokia išlyga būtų žalinga tiek kultūriniai, tiek ekonominiu požiūriu, kadangi mažintų lėšų pritraukimo galimybes pačių kultūros paveldo objektų, ansamblių, kompleksų priežiūrai bei mažintų jų patrauklumą turizmui.

Atkreipiame dėmesį, kad neigiamą aptariamą išlygos vertinimą pateikė ir kultūros paveldo apsauga suinteresuota visuomenė. ICOMOS nacionalinį komitetą pasiekė nevyriausybių organizacijų kreipimaisi.

Atsižvelgiant į visa tai, **primygtinai prašome nepritarti** Lietuvos Respublikos Seimui pateiktam svarstyti Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 60 straipsnio pakeitimo Lietuvos Respublikos vyriausybės 2021 m. vasario 17 d. nutarime Nr. 112 formuluotei „*Statyti naujus statinius, nesusijusius su kultūros paveldo objektų eksponavimu, tvarkymu ar atkūrimu, turėtų būti draudžiama tik tų kultūros paminklų ir vietovių teritorijose, kuriose nėra pastatų arba yra tik Kultūros vertybių registre registruoti pastatai ir jiems eksploatuoti reikalingi pagalbiniai ūkio paskirties pastatai, t. y. statyti naujus statinius, nesusijusius su kultūros paveldo objektų eksponavimu, tvarkymu ar atkūrimu, turėtų būti draudžiama kultūros paminklų teritorijose, kuriose yra išsaugotas jų aplinkos autentiškumas.*“.

Siūlome Lietuvos Respublikos vyriausybės 2021 m. vasario 17 d. nutarimo Nr. 112 formuluotę koreguoti taip: „**Statyti naujus statinius, nesusijusius su kultūros paveldo objektų eksponavimu, tvarkymu ar atkūrimu, kultūros paminklų teritorijose turėtų būti draudžiama,**“.

Siūlome papildyti Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 60 straipsnį 7 dalimi:

“7. Nacionalinio ir regioninio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektų teritorijose draudžiama:

1. statyti naujus statinius, nesusijusius su kultūros paveldo objektų apsauga, kaip tai nustatyta Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje;
2. rekonstruoti esamus statinius, jei tai nesusiję su kultūros paveldo objektų apsauga, kaip tai nustatyta Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje, ir didinti jų išorės matmenis – ilgį, plotį, aukštį, skersmenį ir pan.;
3. keisti kultūros paveldo objekto teritorijos ribas, išskyrus tyrimų metu naujai nustatčius kultūros paveldo objekto reikšmingumą lemiančių vertingųjų savybių istorinę raidą patvirtinančius faktus.“

Taip pat prašome:

1. Užtikrinti, kad visi gauti pasiūlymai dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-216660 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-5324 būtų paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų projektų informacinėje sistemoje.

2. Suinteresuotos kultūros paveldo apsauga visuomenės atstovus pakviesti dalyvauti posėdžiuose, kuriuose bus svarstomas šis įstatymo projektas

Asociacijos „ICOMOS Lietuva“ valdybos pirmininkas



Dainius Elertas